

Corneliu-Liviu POPESCU

Deriva prezidențialistă ca amenințare pentru statul de drept și democratic

1. Aspecte introductive

Prăbușirea regimului totalitar comunist în România, în decembrie 1989, nu a dus automat la instaurarea unei societăți bazate pe preeminența dreptului (stat de drept), pe democrație pluralistă și pe respectarea drepturilor omului.

Este evident pentru orice persoană cât de cât avizată și de bună credință că România post-comunistă nu funcționează ca un veritabil stat de drept și democratic, și aceasta în ciuda faptului că, prin chiar art. 1 din Constituție, statul român este proclamat drept stat de drept și democratic, în care drepturile omului constituie una dintre valorile supreme, iar adeziunea la Consiliul Europei și la Uniunea Europeană presupune acceptarea valorilor democrației pluraliste, statului de drept și drepturilor omului.

Primii ani de regim post-comunist au însemnat în principal mimarea creării unui cadru normativ și instituțional democratic, de către oamenii fostului regim, care au continuat să aplice metodele comuniste sub haina noilor instituții.

Mandatul 1996-2000, după prima alternanță la putere, s-a caracterizat prin dizolvarea autorității statului, autoritățile fiind incapabile să asigure aplicarea legii și, deci, supremația dreptului.

Următorii patru ani au consacrat la vedere mariajul dintre clasa politică și crima organizată, într-un sistem mafiot, în care instituțiile statului nu mai serveau sub nicio formă interesele cetățenilor, iar corupția era generalizată.

După decembrie 2004¹ asistăm la un alt fenomen periculos pentru un stat de drept și democratic, și anume concentrarea neconstituțională a puterii în mâna șefului statului, Președintele Traian Băsescu, cu violarea disprețuitoare a Constituției și a

¹ Pentru onestitate, ca autor al prezentului articol doresc să precizez că, la alegerile prezidențiale din decembrie 2004, îngrozit de sistemul politico-mafiot al Guvernului Adrian Năstase, dar și din admirație pentru faptul că primarul general al Bucureștilor din acea perioadă – dl. Traian Băsescu – rămăsese singura figură publică importantă care se opunea sistemului (cealaltă figură publică importantă fusese domnul Paul Florea, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, care nu mai era însă în funcție), am votat pentru candidatul Traian Băsescu. Mai mult, am crezut cu naivitate la început că lucrurile vor merge într-o direcție bună. Astfel, deși înainte de depunerea jurământului de Președinte al României de domnul Traian Băsescu am refuzat propunerea doamnei Renate Weber de a deveni consilier de stat (cu rang de secretar de stat) la Departamentul constituțional-legislativ (deci demnitar în cadrul Administrației Prezidențiale), după ce aceasta a fost numită consilier prezidențial (cu rang de ministru) și șef al Departamentului constituțional-legislativ, am acceptat poziția onorifică și neretribuită (nefiind demnitar, funcționar public ori salariat) de consilier special al doamnei Renate Weber, pe care am exercitat-o până la încetarea demnității acesteia de consilier prezidențial, adică timp de 1 an. Trebuie spus că cele mai multe și cele mai grave fapte analizate în prezentul articol s-au derulat după plecarea doamnei Renate Weber de la Cotroceni, și anume în anul 2006.

separației și echilibrului puterilor în stat. Preeminența dreptului, democrația pluralistă și drepturile omului sunt amenințate de deriva regimului politic spre prezidențialism, cu accente de regim autoritar.

Actualul ocupant – vremelnic – al Palatului Cotroceni sfidează dispozițiile constituționale și schimbă natura regimului politic consacrat prin Legea fundamentală.

2. Poziția Președintelui României în arhitectura instituțională constituțională

Constituția României din 1991, revizuită în anul 2003, creează un mecanism instituțional extrem de confuz, sursă de abuzuri de putere.

Astfel, teoretic, echilibrul instituțional statal este asigurat prin separația și controlul reciproc al puterilor [art. 1 alin. (4)] – puterea legiuitoare (reprezentată de Parlamentul bicameral ales prin sufragiu universal direct – art. 61 și art. 62), puterea executivă (al cărei vârf este Guvernul, condus de prim-ministru – art. 102 și art. 107) și puterea judiciară (instanțele judecătorești, având la vârf Înalta Curte de Casație și Justiție – art. 124 și art. 126). Mecanismul este completat cu două autorități constituționale care nu fac parte din cele trei puteri, ci au rolul de a asigura constituționalitatea jocului politic: Președintele României (art. 80) și Curtea Constituțională (art. 142).

Distinct de echilibrul statal pe orizontală, echilibrul puterii publice pe verticală se dorește a fi asigurat prin consacrarea și garantarea autonomiei locale (art. 120).

În interiorul mecanismului statal, puterea legiuitoare și puterea executivă au caracter politic, în timp ce puterea judiciară este independentă și neutră din punct de vedere politic.

Organul esențial al democrației este Parlamentul, rezultatul sufragiului universal, bucurându-se de legitimitate populară directă, cu trei funcții esențiale: reprezentarea voinței națiunii, legiferarea și controlul Executivului.

Organul cu caracter politic cel mai puternic este, ca peste tot în democrațiile parlamentare moderne, Guvernul, centrat pe persoana prim-ministrului. Guvernul dispune de o majoritate parlamentară loială, șeful politic al majorității parlamentare este șeful Guvernului, astfel încât decizia politică reală în stat aparține Guvernului. Parlamentul rămâne puternic prin rolul său de control asupra activității guvernamentale, în care trebuie să exceleze opoziția politică.

Potrivit Constituției (art. 102), Guvernul este singurul șef al puterii executive, el având rolul constituțional ca, pe baza programului de guvernare acceptat de Parlament, să asigure realizarea politicii interne și externe a țării și să exercite conducerea generală a administrației publice. Echipa guvernamentală și programul de guvernare sunt rezultatul încrederii majorității parlamentare (art. 103), iar Guvernul răspunde politic exclusiv în fața Parlamentului (art. 109), putând fi demis doar printr-o moțiune parlamentară de cenzură (art. 113 și art. 114).

În cadrul acestui mecanism statal și echilibru instituțional, poziția șefului de stat este aceea a unui președinte de republică parlamentară. El nu are program politic propriu și nu este un actor distinct al vieții politice, nu are putere de guvernare și nici autorități administrative în subordine. Rolul constituțional al Președintelui României este de a fi un simbol și, în același timp, un arbitru, el fiind unul dintre garanții

ordinii democratice constituționale și mediatorul între puterile statului, precum și între stat și societate (art. 80). Ca mediator și garant, în mod logic el nu poate fi un jucător pe scena politică.

Toate puterile șefului de stat trebuie interpretate exclusiv în lumina rolului său constituțional, iar nu pentru a-i permite acestuia participarea la lupta politică în nume propriu. Cele mai multe și cele mai importante dintre atribuțiile sale sunt exercitate prin decrete care se emit la propunerea Guvernului și/sau cu contrasemnare din partea prim-ministrului (art. 100). Instituția contrasemnării actelor șefului de stat trebuie interpretată nu ca la momentul apariției ei, imediat după revoluțiile burgheze, ci conform practicii generalizate astăzi, în sensul că puterea reală de decizie aparține nu celui care semnează (șeful de stat) – și care nu are nici măcar putere de inițiativă, cu atât mai puțin drept de veto ori putere de decizie – ci celui care contrasemnează (prim-ministrul, ca șef al Guvernului). Inclusiv poziția de comandant al forțelor armate (art. 92) este simbolică, ea semnificând subordonarea la vârf a puterii militare față de puterea civilă, în timp ce comanda efectivă a armatei și a celorlalte componente ale forțelor armate revine Guvernului (art. 102), sub controlul Parlamentului (art. 111 și următoarele).

Ceea ce distruge însă acest echilibru instituțional este contradicția constituțională evidentă dintre lipsa de putere politică proprie a șefului statului (un „pitic” sub aspectul puterii reale în sens constituțional) și legitimitatea sa populară directă, el fiind ales prin sufragiu universal direct, ca și Parlamentul, ba chiar pentru un mandat mai mare cu un an (fiind un „gigant” sub aspectul reprezentativității și legitimității).

Ca urmare, pentru a fi ales, Președintele României trebuie să facă promisiuni electorale (deși constituțional el nu are un program politic și nu are nici instrumentele de realizare a lui), iar apoi va încerca să pervertească interpretarea și aplicarea dispozițiilor constituționale, pentru a exercita puterea politică în interes propriu. Pentru a se ajunge acolo, un singur pas trebuie făcut, și anume să se uite că interpretarea tuturor textelor constituționale privind atribuțiile Președintelui României trebuie făcută exclusiv pentru a-i asigura acestuia îndeplinirea rolului său constituțional, care nu este de actor al luptei politice, ci doar de garant și mediator.

În plus, abuzul și chiar uzurparea de putere sunt favorizate de caracterul vag, imprecis sau, după caz, contradictoriu al prevederilor constituționale ori chiar de absența oricăror reguli, precum și de ineficiența mecanismelor de control și sancțiune.

Vom prezenta cele mai importante exemple ale tendințelor prezidențialiste ale actualului detentor precar al fotoliului de la Cotroceni, Președintele Traian Băsescu, cu precizarea că este vorba exclusiv despre acțiuni cu caracter public, care se găsesc și pe site-ul oficial al Administrației Prezidențiale². Nu speculăm absolut nimic cu privire la faptele care, publice fiind, pot fi interpretabile, și cu atât mai puțin cu privire la eventualele fapte fără caracter public.

² Site-ul oficial al Administrației Prezidențiale (www.presidency.ro) accesat la 14 ianuarie 2007. Ca o paranteză, în condițiile în care, din punct de vedere constituțional, limba oficială a statului român este limba română, nu înțelegem de ce adresa Internet a Administrației Prezidențiale este în limba engleză.

După caz, faptele analizate reprezintă exces de putere (depășirea competențelor constituționale și legale), abuz de putere (excesul de putere săvârșit intenționat și având caracter grav), deturnare de putere (utilizarea puterii nu în scopul pentru care i-a fost încredințată, adică pentru satisfacerea interesului public, ci în alte scopuri) sau chiar uzurpare de putere (negarea calității de titular al puterii autenticului titular și arogarea nelegitimă a calității de titular al respectivei puteri).

3. Subminarea rolului constituțional al Parlamentului de organ legiuitor și de organ de control

a. Ingerința în activitatea de legiferare prin uzurparea puterii de inițiativă legislativă

Inițiativa legislativă ordinară aparține Guvernului și parlamentarilor, cu titlu excepțional existând și inițiativa legislativă populară (art. 74).

Nici Președintele României, nici Consiliul Suprem de Apărare a Țării nu au putere de inițiativă legislativă și nici dreptul de a dicta Guvernului însușirea vreunui proiect de lege și promovarea lui în Parlament.

Cu toate acestea, proiectele legilor privind securitatea statului au fost întocmite de serviciile de informații și discutate în Consiliul Suprem de Apărare a Țării, care le-a și trimis spre analiză comisiilor parlamentare speciale, fără ca ele să fi fost discutate și aprobate de Guvern³.

Ne aflăm în prezența unei uzurpări de putere.

b. Refuzul de numire în funcții publice și șantajarea Parlamentului în materie de legiferare

La 20 iunie 2005, Președintele României a transmis președinților celor două Camere ale Parlamentului decizia sa de a nu face propuneri pentru consiliile de administrație ale Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune, precizând că *„refuzul se datorează⁴ faptului că cele două instituții au fost și sunt puternic influențate de factorul politic, iar pentru ca acest lucru să nu se mai întâmple în viitor este necesară o schimbare a cadrului legal în care ele funcționează”⁵*.

Similar, Președintele României a refuzat să facă propuneri Parlamentului pentru numirea șefilor Serviciului Român de Informații și Serviciului de Informații Externe: *„În acest context, am informat C.S.A.T. că nu voi face nominalizarea directorilor S.R.I. și S.I.E. până când nu vor fi adoptate în Parlament legile Siguranței Naționale și pusă în acord legea S.R.I. și S.I.E. cu Constituția și cu pericolele reale, care se constituie în amenințări la siguranța națională și la siguranța cetățeanului”*. De asemenea, Președintele a informat C.S.A.T. că în momentul de față, din cauza contradicției dintre Constituție și Legea de funcționare a S.I.E., numirea șefului S.I.E.

³ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicatele de presă din 13 februarie 2006, 6 martie 2006 și 17 aprilie 2006.

⁴ Specialiștii Administrației Prezidențiale care au redactat actul Președintelui României nu cunosc semnificația cuvântului „a (se) datora”, folosit în mod impropriu.

⁵ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 20 iunie 2005.

nu este posibilă⁶. S-a mai susținut că legea nu prevede vreun termen în interiorul căruia Președintele României să fie obligat să facă Parlamentului propuneri⁷.

În acest mod, Președintele României, cu abuz de putere, afectează rolul constituțional al Parlamentului de unică autoritate legiuitoare (art. 61), șantajându-l cu privire la activitatea de legiferare. În plus, imposibilitatea de constituire completă a unor structuri publice de natură constituțională (serviciile publice de radio și televiziune și serviciile de informații) nu asigură buna funcționare a autorităților publice (art. 80), ci o împiedică, împotriva menirii constituționale a șefului de stat.

Mai mult, în cazul refuzului de a prezenta Parlamentului propuneri pentru conducerea Serviciului Român de Informații și a Serviciului de Informații Externe, în condițiile în care, interimar, aceste servicii sunt conduse de adjuncți care nu sunt numiți de Parlament⁸, este uzurpată puterea de control a Parlamentului asupra serviciilor de informații (art. 65). Afirmarea inexistenței vreunui termen în care Președintele României să facă propuneri are semnificația prelungirii nelimitate a interimatului, ceea ce uzurpă nu numai puterile Parlamentului, ci reprezintă și un abuz de putere în raport cu rolul constituțional al Președintelui, care este de a veghea la buna funcționare a autorităților publice, iar nu de a le perturba prin menținerea unei situații anormale de interimat (art. 80).

Motivarea imposibilității de numire a șefului Serviciului de Informații Externe pe contradicția dintre legea organică a acestui serviciu și Constituția României revizuită este fără niciun fel de suport juridic, violând atât supremația Constituției și caracterul său direct aplicabil (art. 1), cât și abrogarea legilor contrare anterioare revizuirii (art. 154).

c. Împiedicarea exercitării controlului parlamentar

Printr-o declarație publică, Președintele României și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu faptul ca procurorul-șef al Departamentului Național Anticorupție a fost invitat de Comisia pentru cercetarea abuzurilor, corupției și pentru petiții din Camera Deputaților pentru a răspunde la probleme ce fac obiectul unor anchete în derulare. Președintele a considerat că singura instituție abilitată de lege, care poate cere explicații procurorilor privind anchete în desfășurare, este Consiliul Superior al Magistraturii. De asemenea, Președintele a apreciat că prin audierea procurorilor, care fac parte din autoritatea judecătorească, puterea legislativă încalcă principiile statului de drept, nerespectând independența justiției. Astfel, solicitarea Comisiei Camerei Deputaților poate fi interpretată ca presiune exercitată asupra procurorilor. Totodată, șeful statului a apreciat că audierea procurorului-șef al D.N.A. ar crea un precedent periculos⁹.

Președintele României nu a înțeles faptul că Legea fundamentală vorbește de separația puterilor în stat (art. 1), iar nu a autorităților, și că procurorii fac parte din

⁶ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 24 iulie 2006.

⁷ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicatele de presă din 25 iulie 2006 și 27 iulie 2006.

⁸ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 21 iulie 2006.

⁹ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 6 februarie 2006.

autoritatea judecătorească, dar nu și din puterea judecătorească, aceasta însemnând justiție, care se înfăptuiește exclusiv de instanțele judecătorești, compuse din judecători (art. 124 și art. 126). Dimpotrivă, procurorii se află sub autoritatea ministrului justiției (art. 132), membru al Guvernului, fiind ei înșiși agenți ai puterii executive, așa cum rezultă și din jurisprudența Curții Constituționale.

Prin urmare, Președintele României a interferat cu o activitate parlamentară, cu abuz de putere, iar în cazul în care ar fi apreciat că o comisie parlamentară și-a depășit atribuțiile, el nu trebuia să instige la subminarea poziției Parlamentului, ci dispunea de posibilitatea de a sesiza Curtea Constituțională cu soluționarea unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice (art. 146).

De asemenea, Președintele României a acceptat demisiile din funcție ale șefilor Serviciului Român de Informații și Serviciului de Informații Externe¹⁰, deși aceste servicii se află sub control parlamentar direct, iar șefii lor sunt numiți de Parlament (art. 65), ceea ce înseamnă uzurparea puterii constituționale a Parlamentului. În egală măsură, Președintele României a acceptat și demisia șefului structurii specializate din Ministerul Administrației și Internelor, uzurpând puterea Guvernului și a prim-ministrului, deoarece, conform Constituției, ministerele se organizează numai în subordinea Guvernului, iar Guvernul este condus de prim-ministru (art. 107 și art. 116).

Nu putem să nu semnalăm și ridicolul contradicției din justificarea aprobării demisiilor șefilor serviciilor secrete¹¹. Pe de o parte, se susține că acceptarea demisiilor (termen folosit expres într-un comunicat oficial al Administrației Prezidențiale) ar avea doar rolul ca Parlamentul să cunoască punctul de vedere al Președintelui, deși prin același comunicat oficial de presă se arată că demisiile constituie un act unilateral de voință, deci acestea nu necesită vreo aprobare.

4. Uzurparea rolului constituțional al Guvernului de șef al puterii executive

a. Ingerința în constituirea echipei demnitarilor guvernamentali

La 20 ianuarie 2005, la bilanțul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Președintele României a declarat: „nici un secretar de stat care va fi numit la Justiție nu va proveni din partidele politice”¹².

Președintele României nu are nicio atribuție constituțională sau legală în numirea secretarilor de stat dintr-un minister, atitudinea sa reprezentând un exces de putere. Ministerele se organizează numai în subordinea Guvernului (art. 116).

b. Refuzul de numire a unui membru al Guvernului

În luna martie 2006, Președintele României a refuzat numirea ministrului pentru relația cu Parlamentul propus de prim-ministru, în locul fostului titular care a

¹⁰ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 20 iulie 2006.

¹¹ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 27 iulie 2006.

¹² Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 20 ianuarie 2005.

demisionat, pe motivul că nu ar fi oportună, cel propus fiind necesar în postul pe care îl ocupă, de secretar de stat în Ministerul Administrației și Internelor¹³.

Conform Constituției, componența inițială a Guvernului, schimbări ulterioare în structura sau compoziția politică ale acestuia ori demiterea Guvernului sunt de competența decizională exclusivă a Parlamentului (art. 85, art. 103, art. 110, art. 113 și art. 114), Guvernul răspunzând politic exclusiv în fața Parlamentului (art. 109).

Existența Guvernului este centrată esențialmente pe persoana prim-ministrului, încetarea funcției acestuia atrăgând încetarea mandatului Guvernului (art. 110). În plus, Constituția consacră principiul solidarității guvernamentale (art. 109). Prin urmare, toți membrii Guvernului trebuie să aibă încrederea prim-ministrului, iar acesta este răspunzător politic pentru fiecare dintre membrii Guvernului, cu consecința că, în caz de remaniere guvernamentală, numai prim-ministrul decide în realitate schimbări în componența Guvernului.

Este adevărat că Legea fundamentală prevede că, în caz de remaniere guvernamentală, la propunerea prim-ministrului, Președintele României este cel care numește și revocă pe unii membri ai Guvernului (art. 85). Aceasta nu înseamnă însă că Președintele României are o putere reală de decizie ori ar avea dreptul constituțional să refuze propunerile prim-ministrului. Situația este similară la numirea Guvernului în urma votului de încredere (art. 85 și art. 103), nefiind de conceput ca o echipă guvernamentală care a primit votul de încredere al Parlamentului să vadă că i s-ar refuza de Președintele României numirea în funcție.

Cu atât mai puțin, Președintele României nu are dreptul să refuze numirea unei persoane ca membru al Guvernului pe motive de oportunitate. Cum răspunderea pentru îndeplinirea programului de guvernare acceptat de Parlament și solidaritatea guvernamentală îi privesc exclusiv pe membrii Guvernului, iar în niciun caz pe șeful statului, a admite o putere de decizie a acestuia la numirea membrilor Guvernului ar însemna existența unei competențe care să nu fie însoțită de nicio răspundere. Or, în statul de drept și democratic, este un principiu esențial al organizării instituționale, în sensul că nu există putere de decizie fără răspundere, puterea de decizie aparținând organului care are și răspunderea.

Prin urmare, refuzând propunerea prim-ministrului de numire a unui membru al Guvernului, Președintele României a săvârșit un abuz de putere.

c. Deturnarea de putere în cazul suspendării unui membru al Guvernului

În mod public, divergența fundamentală dintre Președintele României și ministrul apărării Teodor Atanasiu s-a manifestat cu ocazia propunerii de retragere a forțelor românești din Irak, formulate de ultimul la ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 30 iunie 2006¹⁴.

În perioada imediat următoare, doi responsabili politici (un consilier prezidențial și un parlamentar P.S.D. – partid de opoziție) formulează plângeri penale împotriva ministrului apărării. Cu ușurință, chiar în absența unei dovezi formale, se poate

¹³ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicatele de presă din 30 martie 2006 (două comunicate).

¹⁴ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 30 iunie 2006.

imagina că în spatele acestor plângeri penale se află Președintele Traian Băsescu: unul dintre autorii plângerii penale este consilier prezidențial (cu rang de ministru), aflat în subordinea directă a Președintelui României și pentru care a semnat un angajament de loialitate; celălalt autor al plângerii este un deputat al P.S.D., partid aflat în opoziție, dar din rândul căruia, foarte puțin timp mai târziu, Președintele României a propus un membru marcant ca șef al Serviciului Român de Informații (în condițiile în care, în campania electorală, denunțase „sistemul ticăloșit” al regimului Iliescu – Năstase, în cadrul căruia respectiva persoană ocupase o funcție cheie, de secretar de stat în Ministerul Apărării Naționale).

Comisia specială de analiză a sesizărilor cu privire la săvârșirea unei infracțiuni în exercițiul funcției de membrii Guvernului, prevăzută de Legea nr. 115/1999 privind răspunderea ministerială, a fost sesizată de Președinte¹⁵. În concret, niciunul dintre membrii săi nu prezintă măcar vreo aparență de independență față de Președintele Traian Băsescu, fiind vorba despre: un consilier prezidențial (subordonat direct Președintelui României și pentru care a semnat un angajament de loialitate), un secretar de stat și un înalt funcționar din Ministerul Justiției (subordonați ministrului justiției, persoană extrem de apropiată șefului statului și reprezentând în Guvern Partidul Democrat, al cărei șef a fost Președintele Traian Băsescu) și doi chestori din Ministerul Administrației și Internelor (al căror grad profesional depinde de Președinte și care sunt subordonați ministrului administrației și internelor, fost consilier prezidențial, persoană extrem de apropiată șefului statului și reprezentând în Guvern Partidul Democrat, unde este unul dintre liderii marcanți). În plus, unul dintre membrii comisiei (primul în ordinea enumerării din comunicatul Administrației Prezidențiale), în calitate de consilier prezidențial, este coleg de serviciu cu unul dintre autorii plângerilor penale (tot consilier prezidențial), ceea ce viciază componența comisiei și prin lipsă de imparțialitate.

Pe baza propunerilor acestei comisii, Președintele României a cerut urmărirea penală a ministrului apărării¹⁶. Câteva zile mai târziu, Președintele României l-a suspendat pe ministrul apărării din funcție¹⁷. Ulterior, deși parchetul a dispus neînceperea urmăririi penale, Președintele României a refuzat să revoce decretul de suspendare, totul terminându-se cu demisia ministrului apărării.

Întreaga procedură a fost un exemplu evident de deturnare de putere. Plângerile penale au urmat unei divergențe politice majore dintre șeful statului și ministrul apărării, au fost formulate de persoane politice și au vizat motive politice. Cererea de începere a urmăririi penale a fost avizată de o comisie lipsită de independență și imparțialitate și a fost formulată pe motive politice. Suspendarea din funcție a unui membru al Guvernului (art. 109) a fost deturnată de la scopul ei firesc, de a nu permite împiedicarea anchetei penale și de a elimina starea de pericol privind exercitarea funcției de ministru de o persoană suspectată de infracțiuni grave. În

¹⁵ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 20 iulie 2006.

¹⁶ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 7 septembrie 2006.

¹⁷ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 12 septembrie 2006.

sfârșit, refuzul de revocare a suspendării este total anticonstituțional. Prin urmare, Președintele a acționat exact contrar rolului său constituțional, de a veghea la buna respectare a funcționării autorităților publice (art. 80). Niciuna dintre atribuțiile Președintelui României (*in concreto*, cea de suspendare din funcție a unui membru al Guvernului) nu poate fi exercitată discreționar de acesta (ar însemna că nu ar mai fi vorba de un stat de drept și democratic, ci de un regim autoritar) sau pentru satisfacerea unor interese politice proprii, ci exclusiv pentru îndeplinirea rolului constituțional al Președintelui, de garant al ordinii constituționale, de supraveghere a bunei funcționări a autorităților publice și de mediator. Prin deturnare de putere în cazul instituției juridice a suspendării unui membru al Guvernului, Președintele României a schimbat natura constituțională a regimului politic, în sensul că a făcut ca, în realitate, Guvernul să fie răspunzător nu exclusiv în fața Parlamentului, ci în fața sa, instituind astfel, în locul regimului constituțional parlamentar, un regim prezidențial neconstituțional.

d. Asumarea de atribuții de guvernare prin intermediul Consiliului Suprem de Apărare a Țării

Consiliul Suprem de Apărare a Țării este o autoritate administrativă autonomă, aflată sub controlul parlamentar direct (art. 119). El este prezidat de Președintele României (art. 92). Ca întreaga administrație publică, el se află sub conducerea generală a Guvernului, conform rolului constituțional al acestuia de șef al Executivului (art. 102). În plus, Armata, celelalte componente ale forțelor armate și celelalte structuri din domeniul securității naționale nu se află în subordinea acestui consiliu, al cărui rol constituțional este doar de a organiza și coordona activitățile din sectoarele de apărare națională și securitate națională (art. 119).

În urma primei ședințe a Consiliului Suprem de Apărare a Țării conduse de actualul Președinte al României, din 28 februarie 2005, acesta a declarat: „*Al doilea lucru de maximă importanță stabilit este acela că, deși legea permite ca Guvernul să aloce, în situații excepționale, contracte de mari dimensiuni fără licitație, decizia a fost ca nici un contract care vizează bani publici să nu mai fie alocat fără licitații. O a treia măsură luată și care va trebui să continue, vizează blocarea conturilor firmelor care au datorii către bugetul de stat sau către fondurile de asigurări sociale. În momentul de față, sunt peste 500 de firme cu conturile blocate și se va continua procesul până când, prin sechestrul asigurător, prin execuție silită, bugetul de stat își va recupera banii*”¹⁸.

Toate aceste măsuri sunt acte de guvernare, de competența Guvernului, iar nu a Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Ca și Președinții anteriori, prin uzurpare de putere, actualul Președinte încearcă să transforme Consiliul Suprem de Apărare a Țării într-un Guvern bis sau, mai exact, într-un supra-Guvern.

De asemenea, la ceremonia de investire în funcție a șefului Statului Major General al Armatei, Președintele Traian Băsescu a declarat că „*Armata are un singur*

¹⁸ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 28 februarie 2005.

*punct de comandă: Consiliul Suprem de Apărare a Țării*¹⁹. Afirmarea este complet falsă, poziția Consiliului Suprem de Apărare a Țării nefiind de organ de supraordonare (în subordinea căruia să se afle Armata), ci de organizare și coordonare (art. 119). În plus, Constituția prevede expres că Armata este subordonată exclusiv voinței poporului (art. 118), care se exprimă instituționalizat în primul rând prin Parlament, calificat drept organul reprezentativ suprem al poporului român (art. 61), iar conducerea generală a administrației publice (din care face parte și Armata) se realizează de Guvern, potrivit programului de guvernare acceptat de Parlament (art. 102). S-au uzurpat astfel în egală măsură puterile Parlamentului și ale Guvernului.

În fapt, Președintele României și-a subordonat direct și total, prin persoane loiale, întregul aparat administrativ de represiune al statului: ministrul apărării este lider al Partidului Democrat (care a fost condus de Președintele Traian Băsescu); ministrul administrației și internelor este lider al Partidului Democrat și fost consilier prezidențial; ministrul justiției reprezintă în Guvern Partidul Democrat; șeful Serviciului de Informații Externe este fost consilier prezidențial; șeful Serviciului Român de Informații a fost propus de Președintele României după negocieri cu Partidul Social Democrat²⁰. Rezultă că toți șefii structurilor importante de apărare, securitate națională și ordine publică sunt intim legați de șeful statului, fie prin intermediul Partidului Democrat, fie personal. Celălalt partid politic major aflat la guvernare, din rândul căruia provine prim-ministrul (Partidul Național Liberal) nu conduce nicio structură din aparatul administrativ de represiune al statului. Nu în ultimul rând, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a fost numit de Președinte, la propunerea ministrului justiției.

5. Violarea autorității puterii judiciare

a. Nesocotirea autorității de lucru judecat

La 1 noiembrie 2005, este dată publicității motivarea deciziei Președintelui României de a grația o persoană condamnată pentru săvârșirea infracțiunii de abandon de familie prin neplata, timp de patru luni, a pensiei de întreținere pentru un copil: „*Din hotărârea penală rezultă că Maria Covaci nu a avut cunoștință de conținutul hotărârii civile prin care i se instituia obligația plății pensiei. Aceasta a aflat despre obligația de plată atunci când s-a finalizat dosarul penal prin care a fost condamnată. Mariei Covaci i-a fost reținută neplata pensiei fără a fi dovedită reaua credință*”²¹.

Similar, la 6 noiembrie 2006 sunt publicate oficial motivările grațierilor acordate pentru două persoane condamnate penal pentru trafic de stupefiante, la 10 ani și, respectiv, 11 ani de închisoare: „*Președintele Traian Băsescu a semnat decretul de acordare a grațierii individuale lui Popa Cristian Claudiu pentru perioada rămasă*

¹⁹ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 13 septembrie 2006.

²⁰ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicatele de presă din 25 septembrie 2006 și 4 octombrie 2006.

²¹ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 1 noiembrie 2005.

neexecutată din cei 11 ani de închisoare la care a fost condamnat. (...) Președintele României a dispus întocmirea decretului de grațiere având în vedere avizul Ministerului Justiției și faptul că, deși instanța de fond și instanța de apel l-au condamnat pe Popa Cristian Claudiu la 1 an cu suspendare condiționată, instanța de recurs, în rejudecare, a decis aplicarea unei pedepse de 11 ani închisoare. Totodată, s-a apreciat că probatoriul administrat în cauză, cantitățile mici de stupefiante, precum și lipsa altor probe temeinice, care nu pot justifica traficul de droguri, îndreptăteau menținerea primei sentințe. (...) Președintele Băsescu a semnat, de asemenea, decretul de acordare a grațierii individuale lui Mezea Radu Cristian pentru restul de pedeapsă neexecutată din cei 10 ani închisoare la care a fost condamnat. (...) Șeful statului a dispus întocmirea decretului de grațiere având în vedere avizul favorabil al Ministerului Justiției și faptul că persoana condamnată a executat 4 ani din pedeapsa aplicată de către instanța de apel, deși instanța de fond îl condamnase pe sus-numitul la 3 ani închisoare. (...) De asemenea, s-a ținut cont de consumul ocazional de stupefiante, precum și de lipsa altor probe temeinice, care pot justifica traficul de droguri”²².

Prin aceste motivări ale actelor de grațiere, Președintele României se substituie puterii judiciare independente (art. 124), judecând cauze penale pe fond, stabilind lipsa răspunderii penale și netemeinicia unor hotărâri judecătorești intrate în puterea lucrului judecat. Mai mult, Președintele (ca și ministrul justiției, de unde au venit propunerile de grațiere și motivările acestora) nu a înțeles nimic din sistemul judiciar, în care este firească existența unui control judiciar al hotărârilor judecătorești, exercitat de instanțe superioare, care pot schimba soluția inițială.

Autoritatea justiției este grav subminată, iar Președintele României, prin uzurpare de putere, se transformă în judecător suprem, instituind practic o cale extraordinară de atac a „recursului în grațiere” (art. 126).

b. Impunerea poziției procurorilor în fața judecătorilor

La bilanțul activității Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție pe anul 2005, Președintele României a declarat: „Știu, aici răspunsul dumneavoastră este simplu: nu pe noi ne are în față cetățeanul când se adresează Justiției, ci pe judecător. Nu noi am făcut împroprietăriri ilegale prin hotărâri judecătorești. Nu noi am dat verdicte ca după ce a fost devalizată o bancă precum Bancorex-ul toată lumea să fie nevinovată. Nu dumneavoastră, procurorii, sunteți cei care ați constatat nevinovății în mari acte de corupție. Așa este”²³.

Rezultă că judecătorii sunt „vinovați” că nu-și însușesc automat poziția procurorilor, ceea ce îi plasează – în opinia șefului statului – pe judecători într-o poziție de inferioritate și subordonare față de procurori, subminând autoritatea și independența justiției, adică a instanțelor judecătorești și a judecătorilor (art. 124 și art. 126), ceea ce semnifică abuz de putere.

²² Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 6 noiembrie 2006.

²³ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 20 februarie 2006.

c. Comunicare oficială de informații privind dosare penale în curs

În cazul ziariștilor români privați de libertate în Irak, luarea măsurii preventive privative de libertate de Parchet a fost anunțată oficial de Administrația Prezidențială, deși Președintele României nu are nicio atribuție constituțională de a conduce Parchetul sau de a decide reținerea vreunei persoane: „*Cetățeanul român Omar Hayssam a fost reținut astăzi, 5 aprilie a.c., de către procurorii Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție*”²⁴.

Fiind vorba despre o ingerință în dreptul fundamental la libertate individuală (art. 23), realizată de Ministerul Public, acestuia îi revenea atribuția de a anunța public privarea de libertate, ca măsură procesuală penală de prevenție, iar în niciun caz Administrației Prezidențiale.

S-a creat măcar aparența că procurorii acționează la ordinul șefului statului, care hotărăște asupra libertății persoanelor, cu abuz de putere.

6. Alte violări grave ale Constituției

a. Încălcarea neutralității politice a magistraturii prezidențiale și ingerința în viața politică internă a partidelor de guvernare

La 18 decembrie 2005, Președintele României a participat la bilanțul unui an de guvernare al Alianței D.A. „*în calitate de port-drapel al programului politic cu care Alianța a câștigat alegerile*”, așa cum s-a autodefinit șeful statului. El a criticat tendința P.N.L. și P.D. de a încălca statutul Alianței: „*Sunt unul dintre cei care au semnat realizarea Alianței, care și-a asumat responsabilitatea politică alături de președintele liberal și aș vrea să știți și să vă fie foarte clar: proiectul a rămas la jumătate. Ținta Alianței era ca în cele din urmă să se transforme într-un singur partid prin fuziunea celor două partide ale Alianței. În loc să mergeți pe această direcție, încep să apară tot mai mult comunicate: în biroul nostru național s-a luat următoarea decizie. Asta înseamnă încălcarea fără rețineri a protocolului Alianței. Citiți-l și acolo scrie că hotărârile Consiliului Național de Coordonare al Alianței sunt suverane în fața celor două partide. Le aveți, ambele partide, introduse în statutele dvs. Altfel, aveți grijă să faceți demonstrații de democrație, dar nu faceți un lucru fundamental: respectarea propriului statut*”. Președintele a adăugat că Alianța D.A. ar trebui „*să țină cont că România are nevoie de finalizarea proiectului dintre cele două partide*”²⁵.

Ca și predecesorul său Ion Iliescu, Președintele Traian Băsescu ignoră complet că, după alegere, nu mai are nicio legătură juridică ori politică în raport cu formațiunea politică în numele căreia a candidat în alegerile prezidențiale și că orice ingerință în organizarea și activitatea acesteia violează atât poziția constituțională a partidelor politice (art. 8), cât și obligația constituțională de neutralitate politică a șefului statului (art. 84), reprezentând un abuz de putere.

²⁴ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Informație de presă din 5 aprilie 2005.

²⁵ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 18 decembrie 2005.

b. Atacarea directă a Constituției și a drepturilor omului

La 9 ianuarie 2006, la bilanțul activității Poliției Române pe anul 2005, Președintele Traian Băsescu a arătat ca este de acord cu unele modificări legislative solicitate de polițiști, în sensul aducerii acestora la standarde europene. Astfel, șeful statului a exemplificat necesitatea modificării procedurilor în domeniul reținerii persoanelor, prin creșterea perioadei pentru mai mult de 24 de ore cât este prevăzută în prezent: „În cele mai importante țări din Uniunea Europeană, acest drept se extinde de la 72 la 96 de ore. Imaginați-vă un arestat la Satu Mare. Până când îl aduci la București pentru anchetă, au trecut deja 12-14 ore, și în cele 10 ore – timp rămas la dispoziția Poliției – trebuie să-i asiguri avocați, condiții de anchetă ș.a.m.d. În cele 24 de ore, de multe ori, poliția se află în situația de a nu respecta drepturile omului”²⁶.

Potrivit Constituției, reținerea unei persoane – ca ingerință în dreptul la libertatea individuală – nu poate dura mai mult de 24 de ore (art. 23). În același timp, tot Constituția interzice revizuirile constituționale care ar avea drept rezultat suprimarea drepturilor fundamentale ori a garanțiilor acestora (art. 152). Sunt violate atât drepturile omului, cât și supremația Constituției (art. 1) și ne găsim în fața unei uzurpări de putere.

În plus, sensul discursului este peiorativ la adresa drepturilor omului, în special a dreptului la un proces echitabil și a dreptului la libertate, justificând și instigând poliția să le încalce.

c. Deturnarea de putere prin retrimiteră în Parlament a unei legi pentru a sluji interese mafioate

La 14 noiembrie 2006, Președintele României a trimis Parlamentului spre reexaminare Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 84/1995 a învățământului²⁷. Se arată că legea are „scopul de a institui măsuri de sprijinire și dezvoltare a unei părți esențiale și extrem de dinamice a învățământului național”. În concret, „Președintele Băsescu atrage atenția, în cererea de reexaminare, că prezentul act normativ, în modificarea propusă la art. 116³ alin. (3), prevede că în caz de desființare, dizolvare sau lichidare, patrimoniul universității particulare, înființată de lege, revine fondatorilor, cu condiția folosirii acestuia pentru învățământ și/sau cercetare. Astfel, din această dispoziție se poate observa, subliniază șeful statului, că dreptul de proprietate al fondatorilor este condiționat de folosirea bunurilor și a sumelor rămase după dizolvare în scopuri educaționale. «Credem că este necesară eliminarea din text a condiționării utilizării acestui patrimoniu în scopuri educaționale, pentru respectarea dreptului de proprietate, așa cum se prevede chiar în Constituție», se mai precizează în cererea de reexaminare”.

Afirmația este absurdă. În momentul înființării unei fundații, fondatorii transmit persoanei juridice nou înființate bunuri asupra cărora pierd orice drept de proprietate. Fondatorii nu rămân proprietari bunurilor transmise fundației pe care o înființează,

²⁶ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 9 ianuarie 2006.

²⁷ Administrația Prezidențială – Departamentul de Comunicare Publică, Comunicat de presă din 14 noiembrie 2006.

astfel încât este complet nejustificată întoarcerea bunurilor la fondatori în cazul încetării personalității fundației. Mai mult, legea a cărei reexaminare s-a cerut, în disprețul principiilor generale în materie, chiar stabilea că bunurile revin fondatorilor, dar stabilea măcar condiția ca acestea să fie folosite tot în scopul învățământului. Această simplă condiționare l-a deranjat pe Președinte, care vede astfel violarea unui drept de proprietate al fondatorilor absolut inexistent. Ceea ce este extrem de grav este faptul că patrimoniul instituțiilor private de învățământ nu mai corespunde sub nicio formă patrimoniului inițial creat de fondatori, deoarece el s-a îmbogățit substanțial cu taxele colectate de la studenți (în desfășurarea unei activități de interes public care este învățământul), precum și cu dotări și finanțări din sectorul public (ca urmare a includerii instituțiilor de învățământ private în sistemul național de învățământ). Faptul ca aceste bunuri să revină, după desființarea instituției de învățământ superior, fondatorilor, care nu le-au avut niciodată în proprietate, vatămă grav interesul național în materie de învățământ și servește mafiei cu pretenții academice din acest sector, interesată exclusiv de bani, iar nu de actul de învățământ. Președintele României s-a pus astfel (într-un sector administrat de un ministru al Partidului Democrat) în interesul unei structuri mafioate, înlăturând interesul național și deturnând procedura constituțională a cererii de reexaminare a unei legi (art. 77).

7. Concluzii

Prin exces de putere, prin abuz de putere, prin deturnare de putere și prin uzurpare de putere, Președintele României violează în mod grav și sistematic Legea fundamentală. Puterile Parlamentului și ale Guvernului sunt uzurpate, autoritatea și independența justiției sunt subminate, drepturile omului sunt puse în pericol. Devierea spre prezidențialism excede cadrului constituțional al statului de drept și democratic și prezintă elemente ale unui regim autoritar, care violează valorile fundamentale ale democrației pluraliste, preeminenței dreptului (statului de drept) și drepturilor omului, care sunt consacrate și garantate constituțional și care constituie valorile supreme ale Consiliului Europei și ale Uniunii Europene.

În mod normal, în condițiile Constituției, ar trebui utilizate trei proceduri.

Pe de o parte, instanțele judecătorești de contencios administrativ, până la Înalta Curte de Casație și Justiție, sunt competente, la sesizare, să cenzureze decretul neconstituțional și ilegal ale Președintelui României (art. 126).

Pe de altă parte, Curtea Constituțională, dacă este investită de unul dintre subiectele cu drept de sezină, poate soluționa conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice (art. 146).

În sfârșit, există procedura răspunderii constituționale a Președintelui României, în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care se încalcă prevederile Constituției. Astfel, șeful statului, după consultarea Curții Constituționale, poate fi suspendat din funcție de Parlament și demis prin referendum (art. 95 și art. 146).